

XIII.

Extract auß meinen diariis

[Izvleček iz dnevnika Franca Henrika pl. Raigersfelda]

Avtor: Franc Henrik Raigersfeld

Kraj: s. l.

Datum: Med 9. januarjem in 10. marcem 1725

Hramba: SI AS 730, fasc. 201, str. 102–103

1725
Juni

22 Extract auß meinem diariis

9 Nachdem ich mich dieses tags von dem
amirantz Camillo Caporaliat feier
ein selb stück von 2 1/2 lb nachmittag
12 1/2 bruch abgrasirt in den 12 mon-
gen zu lachlauf angelohren

14 hies was selbe 3 Comedie was ich
m. L. L. L. und nachmittag geschick in der
Lüneburg das stück geschick

Die Comedie ist merkwürdig
selbst von Caporaliat in dem stück anno 1712
nachmittag amirantz Camillo Caporaliat
selbst in der stück von 2 1/2 lb nachmittag
in meine Vaterland nicht gekent,
ich stach in der stück von 2 1/2 lb nachmittag
selbst in der stück von 2 1/2 lb nachmittag

Der 6. Kipperand meine bald das
auch gewordenen Pfarrer sprach
mir auf Erinnerung selb stück auch
stach es wolle mir von Lepa Punta
bringen, ich bringe mit ihm 1 passirt
bey den stück von 2 1/2 lb nachmittag
formeln abessung meyster, so frag
te mich ein für mich geschick, ich
antwortete ihm, wenn mich diese
formeln sehr wolle, so wolle ich ka-
solvis für gleich 2 1/2 schenken
auf großes Gott, wie stück ich mir
einbildung bringe, das die für mich

bestimmtes stück

12 hies was selb bey Mad. de War-
huffall wo ich m. L. L. L. mit ihm
stach 3 stück auch angestrichen
in stück von 2 1/2 lb nachmittag

13 ich ein gleiches geschick in dem
der Mad. de Widesker

22 sehr Ender selb in dem stück
de Westendfall 1 Widesker 2 1/2
grub geschick, auf angestrichen
andacht

23 hies 2 1/2 Mithras sehr auch der
ausstellung selb 2 1/2 Westendfall

1725
Feb
23

Martini

1

8

10

Transkripcija odlomka

1725 jener 14

[...] Heüt war ich in der comédie wo ich m[eine] l[iebe] M[aria] das erstenmahl gesehen und zu kennen das glück gehabt.

Die begewenheit ist merkwürdig. Ich ware bißhero und fast seit anno 1712 mehrentheils ausser land, folglich hab ich sonderlich die junge welt allhier in mein vaterland nicht gekent.

Ich sasse in der zweyten reyhe und die fr[aule] nebst andern frauenzimmer in der ersten reyhe.

Der b[aro]n Kuschland, mein bald darauf gewordener schwager, sagte mir auf crainerisch, ich solte aufstehen, er wolte mir eine *lepa punza* zeügen. Ich gieng mit ihm und passirte bey den ersten rang, wo er auch die fraüle observiren machte. Er fragte mich, wie sie mir gefalt. Ich antwortete ihm, wan mich diese fraule haben wolte, so wäre ich resolviert, sie gleich zu heyrathen.

Ach grosser Gott, wir hätte ich mir einbilden können, das du sie mir destiniret hast? [...]

Komentar

Ko je leta 1628 deželni knez Ferdinand II. (1597/98–1637) z izgonom protestantskega plemstva uresničil svoja dolgoletna prizadevanja za rekatolizacijo svojih dežel, je del protestantskih plemičev zapustil tudi Kranjsko, kar je ne le številčno oslabilo tamkajšnje plemiške vrste. S tem se je ponudila priložnost zlasti trgovcem iz severne Italije, ki so se že od konca 16. stoletja priseljevali na Kranjsko ter na podlagi svojega kapitala večali svoj vpliv in si naposled pridobili plemiške nazive. Staremu plemstvu meča se je tako pridružilo plemstvo denarja, ki je v nekaterih primerih izhajalo tudi iz domačega okolja. Ena takih je rodbina Raigersfeld. Njen začetnik je bil Sebastijan (1655–1732), sprva Janez Boštjan Rakovec, kmečki sin, ki mu je zaradi nadarjenosti uspelo pridobiti uradniško službo, vestno opravljanje le-te pa mu je omogočilo poplemenitenje in sprejem med deželne stanovne. S poroko si je razširil socialni krog, v katerem je poskusil trgovati z zemljiško posestjo, a ni bil posebno uspešen. Kljub temu je poskrbel za kakovostno izobrazbo svojega sina Franca Henrika (1697–1760), ki velja za enega vidnejših Kranjcev 18. stoletja. Pri šestindvajsetih letih je vodil prvo državno trgovsko odpravo na Portugalsko, pozneje je imel bleščečo uradniško kariero in srečno družinsko življenje, pridobil je baronski naziv, sploh pa je pomembna njegova pisna zapuščina, zlasti obsežni dnevniki, ki so bogat zgodovinski vir.

Sredi avtobiografskega kronikalnega spisa za leta 1697–1732 najdemo izvleček iz njegovega dnevnika, ki zajema prve tri mesece leta 1725, ko je zaradi nestrinjanja z vodstvom zapustil službo v avstrijski Orientalni družbi in se po trinajstih letih vrnil v Ljubljano. Tam je v stanovskem gledališču spoznal svojo bodočo ženo Marijo Ano Erberg (1710–1752). K njej je pristopil na pobudo bodočega svaka, ki ga je bil, napol v kranjščini, povabil, naj gre z njim, da mu pokaže »eine lepa punza«. Franc Henrik se je zaljubil na prvi pogled. Sledilo je dvorjenje, nad katerim so bdeli nezaupljivi sorodniki takrat štirinajstletne Marije Ane. Še konec istega leta jo je zasnil, marca 1726 je sledila uradna zaroka, čez tri mesece sta bila že poročena. V zakonu, ki je trajal šestindvajset let, mu je rodila dvaindvajset otrok. Njena smrt ga je izredno prizadela, z izgubo pa se je soočil tako, da je v njeno sobo postavil dve krsti, v eni je bil njen mavčni odlitek, oblečen v njeno obleko, v drugi pa je nadaljnjih osem let spal sam. Preživeli so ga štirje sinovi, ki so naredili

uspešne kariere v vojski, diplomaciji, Cerкви in upravi. Rodbina je v moški liniji izumrla s Frančevim vnukom Jeffreyjem (1771–1844), ki je bil kontraadmiral v britanski mornarici.

Luka Dremelj

Objava

Luschin-Ebengreuth, Arnold, Die Freiherren von Raigersfeld, *Glasnik Muzejskega društva za Slovenijo* 12 (1931) 27–28.

Literatura

Štuhec, Marko, »Ah, ljubi Bog, kako bi si bil mogel umišljati, da si mi jo bil namenil!« – Ta veseli dan ali Raigersfeld se ženi, *Gestrinov zbornik*, ur. Darja Mihelič (Ljubljana 1999) 203–215.

Preinfalk, Miha, *Plemiške rodbine na Slovenskem, 17. stoletje* (Ljubljana 2014).

Kos, Dušan, *V službi njenega veličanstva – Politika in elite med Dunajem, Ljubljano in Trstom v zapisih Franca Henrika barona Raigersfelda (1697–1760)* (Ljubljana 2022).